

STORTINGET

Innst. 483 L

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 111 L (2022–2023)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land)

Til Stortinget

1. Sammendrag

Olje- og energidepartementet legger i proposisjonen fram forslag til endringer i plan- og bygningsloven og energiloven knyttet til vindkraft på land. Proposisjonen er utarbeidet av Kommunal- og distriktsdepartementet og Olje- og energidepartementet. Forslaget til lovendringer følger opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 143 av 1. desember 2020 og nr. 722 av 10. juni 2022 der regjeringen bes om å fremme et forslag om å innlemme planlegging og bygging av vindkraftanlegg i plan- og bygningsloven. Forslagene innebærer at det innføres krav om arealavklaring for vindkraftverk etter plan- og bygningsloven i form av områderegulering som avklarer de overordnede arealmessige forutsetninger. Det foreslås å gi kommunene rett til å kreve at utbygger utarbeider og dekker kostnader til forslag til områderegulering, og at konsesjon etter energiloven ikke kan gis før slik områderegulering er vedtatt. Forslagene innebærer at dispensasjonsadgangen som gjelder for vindkraftprosjekter i dag, innskrenkes betydelig, men at det unntaksvis kan dispenseres fra kravet om områderegulering der overordnede arealmessige forutsetninger er fastsatt på samme detaljeringsnivå som i områderegulering, for eksempel i kommune(del)plan.

Departementet foreslår at konsesjonsbehandling av vindkraftanlegg etter energiloven videreføres som en helhetlig samfunnsøkonomisk avveining av alle fordeler og ulemper ved prosjektet. Videre foreslår departementet at det innføres en begrensning i adgangen til å oppheve og endre områderegulering for vindkraftanlegg, og at særregelen om å kunne gi endelig konsesjon etter energiloven virkning som statlig arealplan oppheves. Departementet foreslår at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) etter samtykke fra kommunen, kan sende forslag til områderegulering for vindkraftanlegg på høring og legge det ut til offentlig ettersyn. Departementet foreslår ikke endringer i byggesaksdelen av plan- og bygningsloven. Unntaket fra søknadsplikt, de fleste byggesaksreglene i plan- og bygningsloven § 20-6 og forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) § 4-3 bokstav c er gitt for å hindre dobbeltbehandling av saker som blir behandlet tilfredsstillende etter annet lovverk. Etter departementets syn kan energimyndigheten håndheve de aktuelle kravene som ellers kunne stilles etter plan- og bygningsloven og etter energiloven med tilknyttet regelverk.

Øvrige endringer i regelverket eller praktiseringen av regelverket, for eksempel endringer som er forutsatt av Stortinget i forbindelse med behandling av Meld. St. 28 (2019–2020)(vindkraftmeldingen), inngår ikke i lovforslagene i denne proposisjonen.

1.1 Økonomiske og administrative konsekvenser

Videreføring av dagens konsesjonsbehandling vil sikre at de samfunnsøkonomisk beste prosjektene kan realiseres, og at hensynet til kraftsystem, forsyningsikkerhet og kraftbalanse og andre hensyn av nasjonal in-

teresse knyttet til vindkraftutbygging vurderes av energimyndighetene.

Planavklaring før konsesjonsvedtak sikrer kommunenes interesser og gjør at kommunens prinsipielle standpunkt til et mulig vindkraftprosjekt skjer gjennom formelt planvedtak etter plan- og bygningsloven. Dette gir forutsigbarhet for involverte parter og reduserer den økonomiske risikoen tiltakshaver i dag tar ved å videreutvikle et vindkraftprosjekt fram til konsesjon, som kommunen senere kan avslå å gi dispensasjon til, eller på annen måte ikke vil avklare mot plan.

Et krav om arealavklaring etter plan- og bygningsloven før konsesjon kan gis, innebærer et krav om at utbygging skal avveies mot lokale, regionale og nasjonale miljø- og samfunnskonsekvenser. De nasjonale og regionale interessene skal sikres gjennom aktiv medvirkning fra statlige og regionale myndigheter, som om nødvendig kan fremme innsigelse til løsninger der slike interesser ikke er tilstrekkelig ivaretatt.

En grundigere planprosess etter plan- og bygningsloven kan øke de administrative kostnadene sammenlignet med dagens ordning. Samtidig vil bedre og tidligere lokal forankring og overordnet arealavklaring i kommunen gi større forutsigbarhet, redusere faren for omkamper og samlet sett kunne føre til mer effektive prosesser. Den kommunale behandlingen av vindkraft, som tidligere typisk var delt i to runder, først som behandling av høring av konsesjonssøknad og senere som oppdatering av kommuneplan eller dispensasjonssøknad, vil nå kunne samles i én runde.

Det er viktig at mest mulig av kommunens planprosesser gjøres i forkant av eller parallelt med NVEs konsesjonsbehandling. Departementets vurdering er at områdereguleringer for vindkraftanlegg i stor grad vil bli utarbeidet av private utbyggere, og at kommunens utgifter til planbehandling i slike saker vil dekkes av gebyr. Innføring av reguleringsplikt med krav om områderegulering for vindkraftanlegg vil derfor ikke føre til vesentlige merutgifter for kommunene. Det legges også opp til at NVE kan bistå kommunene i planbehandlingen. Dersom behandlingen av forslag til områderegulering koordineres med behandlingen av melding med forslag til konsekvensutredningsprogram for vindkraftverket etter energiloven, antas de ekstra administrative kostnadene områdereguleringen innebærer, å være beskjedne.

Kommunal- og distriktsdepartementet er klageinstans for enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven, jf. plan- og bygningsloven § 1-9 siste ledd. Myndigheten er delegert til statsforvalteren, jf. rundskriv T-2/09 kapittel 2.3 om oppgavefordelingen mellom myndighetene, som viderefører delegasjon gitt i rundskriv T-8/86. Klage på konsesjonsvedtak behandles av Olje- og energidepartementet. Olje- og energidepartementet avgjør også uavklarte innsigelser til konsesjonssøknaden. Uavklarte

innsigelser til kommunale arealplaner avgjøres av Kommunal- og distriktsdepartementet.

Behandlingen av vindkraftanlegg vil etter departementets forslag kreve enkeltvedtak hjemlet i to forskjellige lover. Det bør derfor søkes samordning i tid og innhold hva gjelder behandling av uløst innsigelse og klage, men uten at det skjer noen formell myndighetsoverføring. Verken plan- og bygningsloven eller energiloven har i dag regler om forholdet mellom klage på vedtak etter plan- og bygningsloven og konsesjonsvedtak etter energiloven i vindkraftsaker.

Departementet anser at det er nødvendig å løfte behandlingen av klage på vedtak om områderegulering for vindkraftanlegg til samme forvaltningsnivå som klage på konsesjonsvedtak. Det betyr i praksis at klagebehandlingen løftes fra statsforvalteren til Kommunal- og distriktsdepartementet. Det samme gjelder for klagebehandling av vedtak om dispensasjon fra kravet om områderegulering.

I høringen ble det bedt om innspill til dette. Høringsinnspillene er sprikende. De som er skeptiske eller imot dette, mener statsforvalteren har bedre lokale og regionale forutsetninger for å ta stilling til klager over områderegulering og dispensasjoner. Dette gjelder blant annet kunnskap om samiske forhold og om reindrift. Landssammenslutninga av Norske Vindkraftkommuner, Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar og Utmarks kommunenes landssammenslutning støtter forslaget og mener plansporet da blir gitt samme autoritet og legitimitet som konsesjonssaken ved at klagebehandlingen etter plan- og bygningsloven skjer på samme forvaltningsnivå, men av et annet departement. Sametinget mener videre at det må tydeliggjøres at «... samiske rettighetshavere og Sametinget har anledning til konsultasjoner i forbindelse med klagebehandling i Kommunal- og distriktsdepartementet». Statsforvalterne som har uttalt seg, har litt ulike synspunkter på spørsmålet. Statsforvalteren i Rogaland mener klagebehandlingen bør ligge hos statsforvalterne. Statsforvalteren i Troms og Finnmark er i utgangspunktet imot at departementet skal være klageinstans, men mener at det kan være hensiktsmessig at departementet selv behandler klager over områdereguleringer til vindkraft, mens klager på dispensasjonsvedtak fortsatt bør behandles av statsforvalteren. Statsforvalteren i Trøndelag og Statsforvalteren i Innlandet er positive til forslaget.

Ut fra en samlet vurdering foreslår departementet at myndigheten til å behandle klage over vedtak om områderegulering for vindkraftanlegg og vedtak om dispensasjon fra plankrav knyttet til etablering av vindkraftanlegg blir løftet fra statsforvalterne til Kommunal- og distriktsdepartementet. Kommunal- og distriktsdepartementet vil ivareta reglene om konsultasjon etter sameloven kapittel 4 i klagesaksbehandlingen.

Det antas at oppgavene vil føre til noe merarbeid for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Departementet mener det ikke er behov for en egen overgangsbestemmelse. Det har vært stans i konsesjonsbehandlingen av vindkraft siden 2019, og per april 2023 foreligger det kun én konsesjonssøknad til et større vindkraftverk til behandling hos konsesjonsmyndighetene. For dette prosjektet er det funnet lokale løsninger som er avklart i plan og som tilfredsstillende kravene i lovforslaget. Departementet mener det ikke er hensiktsmessig med en overgangsbestemmelse for meldte prosjekter. Dette er prosjekter i en tidligfase, der det ikke er store praktiske utfordringer med å innordne behandlingen etter de foreslåtte lovendringene.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal, lederen Marianne Sivertsen Næss og Hadia Tajik, fra Høyre, Nikolai Astrup, Michael Tetzschner, Bård Ludvig Thorheim og Ove Trellevik, fra Senterpartiet, Siv Mossleth, Ole André Myhrvold og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til proposisjonen.

2.1 Om bakgrunnen for lovforslaget

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig å få bedre og raskere konsesjonsprosesser for vindkraft på land. Det er et stort behov for ny kraft, og etter et høyt konfliktnivå knyttet til vindkraft er det nødvendig å gi kommunene større innflytelse i prosessen. Flertallet viser til at proposisjonen er et svar på Stortingets anmodningsvedtak nr. 143 av 1. desember 2020 og nr. 722 av 10. juni 2022, der regjeringen bes om å fremme et forslag om å innlemme planlegging og bygging av vindkraftanlegg i plan- og bygningsloven.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at bakgrunnen for Stortingets vedtak var et høyt konfliktnivå i vindkraftsaker i det tidligere konsesjonssystemet, blant annet fordi det ble tatt for lite hensyn til friluftsliv,

natur og arts mangfold. Selv om det er foreslått at kommunene nå får økt innflytelse over etablering av vindkraft, er det fortsatt variert kvalitet på kartlegging av natur i Norge, som kan gjøre at verken kommunene eller andre myndigheter vil kjenne til vesentlig informasjon om artsforekomster og andre naturhensyn før endelig godkjenning av prosjektet.

Disse medlemmer vil derfor understreke at store installasjoner i naturen krever spesielt god kvalitet på naturkartlegging, hvor kartleggingen tar høyde for sesongvariasjon i arts mangfold og fugletrekk.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til kunnskapsgrunnlaget i Nasjonal ramme for vindkraft utarbeidet av NVE i 2019. Disse medlemmer viser til at dette forslaget ikke er politisk behandlet. Disse medlemmer mener likevel kunnskapsgrunnlaget i denne bør brukes i det videre arbeidet for utbygging av vindkraft, og for avgrensning av videre vindkraftutbygging i Norge.

Komiteens medlem fra Rødt mener at vindkraftutbygging i Norge så langt har rasert mye natur og har vært preget av dårlige utredninger og saksbehandling, hvor kommunene har hatt lite innflytelse. I lys av dette, og at vi har mer naturvennlige alternativer for å sikre nok kraft til å kutte utslipp, ønsker ikke dette medlem å åpne for mer vindkraftutbygging.

Dette medlem mener likevel at det er nødvendig med lovendringer som blant annet styrker kommunenes innflytelse. Lovforslaget fra regjeringen trenger forbedring på flere punkter.

2.2 Hensynet til samiske interesser

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at lovendringene regjeringen foreslår, innebærer at både forslag til områderegulering og melding med konsekvensutredningsprogram utløser konsultasjonsplikt i samiske områder. Dette betyr krav om både en kommunal og statlig prosess som utløser konsultasjonsplikt, og plikten må være tilstrekkelig oppfylt i begge prosessene. Dersom kommunen overlater til konsesjonsmyndighetene å sende forslag til områderegulering for vindkraftanlegg på høring og legge det ut på offentlig ettersyn, er det likevel kommunen som har ansvaret for at konsultasjonsplikten overholdes. Konsesjonsmyndigheten bør imidlertid få ansvaret for å koordinere konsultasjoner med samiske interesser på vegne av kommunen, slik at konsultasjonene, så langt mulig, samordnes og gjennomføres som en felles prosess etter begge lovverk. Konsesjonsmyndigheten kan ikke søke enighet med de konsulterte samiske interesser på vegne av kommunen.

Felles konsultasjon om forslag til områderegulering etter plan- og bygningsloven og søknad om konsesjon etter energiloven forutsetter at kommunen deltar i konsultasjonene som ansvarlig myndighet. Flertallet mener det er positivt at det også i forbindelse med kommunens områderegulering må være konsultasjoner med samiske interesser i samiske områder.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at Fosen-saken, og andre pågående saker, viser at utbygging av vindkraft og andre utbyggingsprosjekter i reinbeiteområder ikke har blitt gjort på en måte som tar tilstrekkelig hensyn til retten til kulturutøvelse. Det har gått rundt 600 dager uten at staten har lyktes i å følge opp Fosen-dommen og finne en løsning som sikrer retten til kulturutøvelse. Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har anbefalt at man bør vurdere å ikke tillate utbygging i reinbeiteområder før gyldigheten av en tillatelse er rettslig avklart.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan adgangen til forhåndstiltredelse i ekspropriasjonssaker for utbygginger i reinbeiteområder kan avvikles.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at forhåndstiltredelse har vært hovedregelen i ekspropriasjonsretten i mange tiår. Det er en praktisk viktig ordning, som sikrer fremdrift i byggingen av nødvendige infrastrukturtiltak. Det er en forutsigbarhet for de som skal ta investeringsbeslutninger. Flertallet mener at det likevel kan være nødvendig å se på endringer og forbedringer i rammeverket for hvordan sakene behandles, for eksempel spørsmålet om hvorvidt gyldigheten av et vedtak tidligere kan bli avklart i rettssystemet. Flertallet mener det ikke er noen heldig situasjon når man kan få en sak der domstolene legger til grunn at konsesjonsvedtak er ugyldig mange år etter at vedtakene ble fattet, og etter at anleggene er bygd.

2.3 Endringene i de to lovene

Komiteen mener det er riktig å styrke den lokale og regionale medvirkningen og skjerpe tidskravene i konsesjonsbehandlingen. Komiteen er opptatt av at nytt regelverk vedtas raskt slik at det gir forutsigbarhet for utbyggere og for kommunene.

Komiteen viser til at forslagene fra regjeringen innebærer at det innføres krav om arealavklaring for

vindkraftverk etter plan- og bygningsloven i form av områderegulering, og at konsesjon etter energiloven ikke kan gi før slik områderegulering er vedtatt. Dispensasjonsadgangen for vindkraftprosjekter vil med forslagene innskrenkes betydelig. Departementet foreslår også at særregelen om å kunne gi endelig konsesjon etter energiloven virkning som statlig arealplan oppheves.

Komiteen avholdt muntlig høring 10. mai 2023, der høringsinstansene mente forslagene var et riktig steg i riktig retning, men flere tok også til orde for å gi kommunene enda mer innflytelse i konsesjonsprosessen. Flere viste også til at natur- og miljøhensyn må vektlegges sterkere.

Komiteen viser til en problemstilling knyttet til forlenget byggefrist som ble tatt opp av komiteen. Komiteen vil stille seg bak, og tydelig understreke, følgende presisering fra statsråden omkring dette spørsmålet i svarbrev til komiteen datert 23. mai:

«Uten at det er uttalt direkte i brevet oppfatter departementet at hensikten med forslaget til endret lovtekst er å hindre at en eventuell byggefristforlengelse skal medføre at kommunens mulighet til å endre en vedtatt områderegulering begrenses tilsvarende fristforlengelsen. Departementet vil understreke at det ikke har vært intensjonen med lovforslaget å la en utsatt byggefrist få som konsekvens at kommunen ikke fortsatt skal kunne endre en vedtatt områderegulering uten samtykke fra departementet. I merknaden til utkast til § 12-18 står det i femte avsnitt første og andre setning: Begrensningen i kommunens adgang til å oppheve eller endre plan gjelder fram til byggefristen som er satt for den enkelte konsesjon etter energiloven. Dersom denne byggefristen utløper, gjelder ikke begrensningen i § 12-18 lenger.

Komiteen presiserer at begrensningen i § 12-18 ikke gjelder dersom det gis en forlenget byggefrist.

2.4 Bakkemontert solkraft

Komiteen viser til høringsinnspillet om å inkludere konsesjon for bakkemontert solkraft i endringene som er foreslått i plan- og bygningsloven. Komiteen reagerer på at regjeringen ikke tok med dette i lovforslaget gitt at det er flere titalls solkraftprosjekter som enten er under planlegging eller konsesjonsbehandling. Det er behov for raskt å avklare kommunenes rolle med arealavklaring på linje med vindkraft på land.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag til hvordan bakkemonterte solenergianlegg kan inkluderes i plan- og bygningsloven, senest innen utgangen av 2023.»

Komiteens medlem fra Rødt viser til at regjeringen også foreslår en ny § 12-18 i plan- og byg-

ningsloven som begrenser adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg. Dette medlem mener det er unødvendig å innskrenke kommunenes makt til å endre en reguleringsplan, og at denne lovendringen skal gjelde vindkraftanlegg spesifikt. Dette medlem mener dette betyr at man ikke får en full integrering i plan- og bygningsloven, og er derfor mot den nye paragrafen i loven.

Hvis planer for vindkraftverk skal ha unntak i loven, mener dette medlem at dette i det minste krever en presisering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at en rekke vindkraftverk tidligere har fått utsatt sine byggetillatelse. Disse medlemmer mener denne praksisen bør strammes inn, og praksisen bør i hvert fall ikke føre til innskrenkning i kommunenes rett til å omgjøre områderegulering. Derfor vil disse medlemmer presisere at byggefrist som opprinnelig er gitt i konsesjonen, skal gjelde for om kommunen kan omgjøre reguleringsplanen. Disse medlemmer vil endre § 12-18 i tråd med dette prinsippet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen allerede er i gang med å vurdere om konsesjonspliktige, bakkemonterte solkraftverk bør underlegges plan- og bygningsloven. Disse medlemmer mener at å sette frist for at et slikt lovforslag skal foreligge innen utgangen av 2023, virker krevende, da et slikt lovforslag før det kommer til Stortinget, skal ha vært på en bred høring. I tillegg skal det ha vært gjennomført konsultasjoner med relevante samiske interesser med hensyn til konsultasjonsplikten.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at det nå er en stor økning i søknader om energikonsesjoner til bakkemonterte solkraftanlegg. Disse medlemmer ønsker seg en vellykket solkraftutbygging i Norge, som ivaretar naturverdier, ikke ødelegger matjord og blir uten store konflikter, og tror dette kan lykkes.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne i Innst. 192 S (2022–2023):

«Stortinget fastsetter et mål om å ha installert solkraft tilsvarende produksjon av 10 TWh innen 2030 og ber regjeringen komme til Stortinget med en plan for å nå dette målet senest i forbindelse med revidert nasjo-

nalbudsjett for 2023. Planen må gi et rammeverk for bakkemonterte solkraftverk og vise hvordan utbygging kan skje med få inngrep og lavt konfliktnivå.»

Et annet grep enn en nasjonal plan for solkraftutbygging, som også kan sørge for mindre konflikt, er å allerede nå gi kommunene det samme ansvaret for regulering av areal for bakkemonterte solkraftverk som regjeringen nå foreslår å gi dem for vindkraftverk.

Komiteens medlem fra Rødt mener at disse bør inkluderes med det samme, og vil gjennomgående inkludere bakkemonterte solkraftanlegg, i tillegg til vindkraftanlegg, i de paragrafene i plan- og bygningsloven og energiloven som er foreslått endret.

2.5 Konsekvensutredningsforskrift

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener det må sikres at NVE behandler og godkjenner felles konsekvensutredningsprogrammer for konsesjonsprosess og planprosess. Dette forutsetter endringer i KU-forskriften. Videre bør det muliggjøres felles høring av konsesjonssøknad og planforslag (første- og andregangsbehandling). Dette vil føre til mer forutsigbarhet og fremdrift, samt redusere ressursbruken i kommunen, NVE og høringsinstansene. NVE kan deretter ta stilling til om behandlingen av søknaden bør starte opp etter plan at vedtaket i kommunen foreligger.

Disse medlemmer understreker at NVE er den myndigheten som i dag har størst kompetanse på vindkraft. Det bør derfor være NVE som administrerer samordning, og som sender melding og planprogram, samt konsesjonssøknad og planforslag på høring. Det vil være til hinder for forutsigbar og effektiv saksbehandling dersom disse oppgavene gjøres overlappende både i kommunen og i NVE uten krav om samordning. Det må tas i betraktning at høringsinstansene uten samordning må ta stilling til dobbelt opp med høringsaker.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i konsekvensutredningsforskriften slik at det åpnes for samordning mellom konsesjonsprosess og planprosess for landbasert vindkraft ved felles høring og godkjenning av konsekvensutredningsprogram, samt felles høring av konsesjonssøknad og planforslag.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, er tilfreds med at lovendringene regjeringen foreslår, i stor grad innebærer at kommunene får rådighet over vindkraftutbyggingen. Flertallet har lenge ment at det er lokale

myndigheter som skal avgjøre hvor og hvordan det kan etableres vindkraft i egen kommune. Dette blir i større grad ivare tatt nå når planlegging og bygging av vindkraftanlegg innlemmes i plan- og bygningsloven.

Flertallet vil vise til behandlingen av Meld. St. 28 (2019–2020) og Innst. 101 S (2020–2021) og er glad for at mye av denne følges opp i lovendringsforslaget fra regjeringen.

Flertallet vil understreke det ansvaret kommunene nå får på vindkraftområdet. Det innføres krav om arealavklaring for vindkraftverk etter plan- og bygningsloven i form av områderegulering som avklarer de overordnede arealmessige forutsetninger. Dette bidrar til å styrke lokaldemokratiet og gir forutsigbarhet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti vil påpeke at vindturbinanleggenes avstand til bebyggelse, grenseverdier knyttet til støy, høyde, antall og plassering av turbinene har stor betydning for befolkningens aksept av vindturbinanlegg i kommunene. Med gode planer og åpne prosesser vil man kunne unngå konflikter, og legge til rette for at eventuelle utbygginger har støtte lokalt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at bygging av vindkraftverk har store arealmessige konsekvenser, og at kommunene kan ha ulike behov for avklaringer i områdereguleringen. Lovforslaget legger kun opp til at kommunene skal fastsette arealmessige forutsetninger på overordnet nivå i områdereguleringsplanene.

Disse medlemmer vil endre lovteksten i plan- og bygningsloven § 12-1 slik at kommunene selv får avgjøre hvilke avklaringer de vil gjøre i områdereguleringen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener større fullmakter til kommunene gir mer legitimitet og trygghet for beslutningene. Disse medlemmer mener derfor det er riktig å gi kommunene mulighet til å gjøre endringer og fatte endelig avgjørelse etter man har fått ny informasjon og avklaringer i konsekvensutredningen. Disse medlemmer vil presisere dette i energiloven § 2-2.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at lovendringene regjeringen foreslår, i noen grad vil innebære at kommunene får rådighet over vindkraftutbyggingen. Disse medlemmer støtter en slik omlegging og mener at denne forutsetter et felles regelverk for særlig å ta hensyn til natur-, kultur- og friluftverdier. Disse

medlemmer mener det er svært viktig at regjeringen skal utarbeide en forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen og konsesjonsbehandlingen etter energiloven. Forskriften må også ivareta hensyn til viktige og sårbare natur-, kultur- og friluftsområder.

Disse medlemmer mener forskriften bør utarbeides raskt, og helst være på plass til loven trer i kraft, men ikke slik at implementeringen av loven utsettes.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en vindkraftforskrift som inneholder saksbehandlingsregler, kriterier for tildeling, kriterier for tidlig avslag, hensyn til natur-, kultur- og friluftverdier, retningslinjer for lokalisering og retningslinjer for samordning mellom myndigheter, sektorlovverk og internasjonale direktiver og konvensjoner.»

Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra WWF, Sabima, Birdlife Norge, Naturvernforbundet, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk friluftsliv og DNT, som alle anbefaler at følgende kriterier for tidlig avsluttas inn i vindkraftforskriften:

- Verneområder og INON-områder med buffersoner
- Store sammenhengende naturområder med urørt preg, truede naturtyper, nasjonalt og regionalt viktige friluftsområder og utvalgte kulturlandskap
- IBA-områder, viktige leveområder og trekkområder for ansvarsarter og truede og prioriterte arter som blant annet villrein
- Myr og annen våtmark, torvmark og karbonrik skog

Disse medlemmer håper regjeringen vil se til nevnte kriterier i utarbeiding av vindkraftforskriften.

2.6 Alternative forslag til endringer i lovtekst

Komiteens medlem fra Rødt slutter seg til tilrådingen I om endringer i energiloven, og tilrådingen III, men støtter ikke tilrådingen II om endringer i plan- og bygningsloven, og har alternative forslag.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 3-7 fjerde ledd skal lyde:

Etter samtykke fra kommunen kan konsesjonsmyndigheten etter energiloven sende et forslag til områderegulering for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg på høring og legge forslaget ut til offentlig ettersyn etter bestemmelsene i § 12-10 for reguleringsplaner.

Nåværende § 3-7 fjerde ledd blir nytt femte ledd.»

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 6-4 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i den enkelte sak bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven uten videre skal ha virkning som statlig arealplan. Dette gjelder ikke for konsesjon til vindkraftanlegg på land og bakkemonterte solkraftanlegg etter energiloven § 3-1.

Nåværende tredje ledd andre punktum blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Departementets vedtak om statlig arealplan kan ikke påklages.»

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 12-1 tredje ledd nytt fjerde til sjuende punktum skal lyde:

Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land og bakkemonterte solkraftanlegg etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de arealmessige forutsetningene som kommunen anser som relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget og det bakkemonterte solkraftanlegget. Departementet skal gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg, og konsesjonsbehandlingen etter energiloven. Forskriften skal også ivareta hensyn til viktige og sårbare natur-, kultur- og friluftsområder.»

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 12-2 andre ledd skal lyde:

Områderegulering utarbeides av kommunen. Kommunen kan likevel overlate til andre myndigheter og private å utarbeide forslag til områderegulering og kreve at private utarbeider forslag til områderegulering for konsesjonspliktige vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg etter energiloven. For områdereguleringer for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg gjelder reglene om behandlingsmåten for private reguleringsplanforslag i § 12-3 andre ledd, § 12-8 og § 12-11.»

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

Ny § 12-18 skal lyde:

§ 12-18 *Begrensning i adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg*

Områdereguleringer for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg kan ikke oppheves eller endres i strid med konsesjon etter energiloven fra konsesjons-

tidspunktet og fram til byggefristen gitt i konsesjonen er utløpt, uten etter samtykke fra departementet. Slikt samtykke kreves ikke dersom det er tiltakshaveren som fremmer forslag om endring av områdereguleringen.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti slutter seg til tilrådingen III, men til lovvedtak som alternativ til tilrådingen I og II fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endring:

§ 2-2 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven, med mindre kommunen i det enkelte tilfellet samtykker til at planavklaringen kan skje etter konsesjonsvedtaket.»

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 12-1 tredje ledd nytt fjerde til sjuende punktum skal lyde:

Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de arealmessige forutsetningene som kommunen anser som relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget. Departementet skal gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og konsesjonsbehandlingen etter energiloven. Forskriften skal også ivareta hensyn til viktige og sårbare natur-, kultur- og friluftsområder.»

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

Ny § 12-18 skal lyde:

§ 12-18 *Begrensning i adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg*

Områdereguleringer for vindkraftanlegg kan ikke oppheves eller endres i strid med konsesjon etter energiloven fra konsesjonstidspunktet og fram til byggefristen opprinnelig gitt i konsesjonen er utløpt, uten etter samtykke fra departementet. Slikt samtykke kreves ikke dersom det er tiltakshaveren som fremmer forslag om endring av områdereguleringen.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i KU-forskriften slik at det åpnes for samordning mellom konsesjonsprosess og planprosess for landbasert vindkraft ved felles høring og godkjenning av KU-program, samt felles høring av konsesjonssøknad og planforslag.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utarbeide en vindkraftforskrift som inneholder saksbehandlingsregler, kriterier for tildeling, kriterier for tidlig avslag, hensyn til natur-, kultur- og friluftverdier, retningslinjer for lokalisering og retningslinjer for samordning mellom myndigheter, sektorlovverk og internasjonale direktiver og konvensjoner.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 3

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endring:

§ 2-2 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven, med mindre kommunen i det enkelte tilfellet samtykker til at planavklaringen kan skje etter konsesjonsvedtaket.

Forslag 4

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 12-1 tredje ledd nytt fjerde til sjuende punktum skal lyde:

Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de arealmessige forutsetningene som kommunen anser som relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget. Departementet skal gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og konsesjonsbehandlingen etter energiloven. Forskriften skal også ivareta hensyn til viktige og sårbare natur-, kultur- og friluftsområder.

Forslag 5

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

Ny § 12-18 skal lyde:

§ 12-18 Begrensning i adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg

Områdereguleringer for vindkraftanlegg kan ikke oppheves eller endres i strid med konsesjon etter energiloven fra konsesjonstidspunktet og fram til byggefristen opprinnelig gitt i konsesjonen er utløpt, uten etter samtykke fra departementet. Slikt samtykke kreves ikke dersom det er tiltakshaveren som fremmer forslag om endring av områdereguleringen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan adgangen til forhåndstiltredelse i ekspropriasjonssaker for utbygginger i reinbeiteområder kan avvikles.

Forslag fra Rødt:

Forslag 7

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 3-7 fjerde ledd skal lyde:

Etter samtykke fra kommunen kan konsesjonsmyndigheten etter energiloven sende et forslag til områderegulering for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg på høring og legge forslaget ut til offentlig ettersyn etter bestemmelsene i § 12-10 for reguleringsplaner.

Nåværende § 3-7 fjerde ledd blir nytt femte ledd.

Forslag 8

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 6-4 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i den enkelte sak bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven uten videre skal ha virkning som statlig arealplan. Dette gjelder ikke for konsesjon til vindkraftanlegg på land og bakkemonterte solkraftanlegg etter energiloven § 3-1.

Nåværende tredje ledd andre punktum blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Departementets vedtak om statlig arealplan kan ikke påklages.

Forslag 9

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 12-1 tredje ledd nytt fjerde til sjuende punktum skal lyde:

Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land og bakkemonterte solkraftanlegg etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de arealmessige forutsetningene som kommunen anser som relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget og det bakkemonterte solkraftanlegget. Departementet skal gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg, og konsesjonsbehandlingen etter energiloven. Forskriften skal også ivareta hensyn til viktige og sårbare natur-, kultur- og friluftsområder.

Forslag 10

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 12-2 andre ledd skal lyde:

Områderegulering utarbeides av kommunen. Kommunen kan likevel overlate til andre myndigheter og private å utarbeide forslag til områderegulering og kreve at private utarbeider forslag til områderegulering for konsesjonspliktige vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg etter energiloven. For områdereguleringer for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg gjelder reglene om behandlingsmåten for private reguleringsplanforslag i § 12-3 andre ledd, § 12-8 og § 12-11.

Forslag 11

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

Ny § 12-18 skal lyde:

§ 12-18 *Begrensning i adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg*

Områdereguleringer for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg kan ikke oppheves eller endres i strid med konsesjon etter energiloven fra konsesjonstidspunktet og fram til byggefristen gitt i konsesjonen er utløpt, uten etter samtykke fra departementet. Slikt samtykke kreves ikke dersom det er tiltakshaveren som fremmer forslag om endring av områdereguleringen.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt.

Komiteens tilråding II fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteens tilråding III og B fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

V e d t a k t i l l o v

om endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endring:

§ 2-2 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven.

II

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 3-7 fjerde ledd skal lyde:

Etter samtykke fra kommunen kan konsesjonsmyndigheten etter energiloven sende et forslag til områderegulering for vindkraftanlegg på høring og legge forslaget ut til offentlig ettersyn etter bestemmelsene i § 12-10 for reguleringsplaner.

Nåværende § 3-7 fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 6-4 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i den enkelte sak bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven uten videre skal ha virkning som statlig arealplan. Dette gjelder ikke for konsesjon til vindkraftanlegg på land etter energiloven § 3-1.

Nåværende tredje ledd andre punktum blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Departementets vedtak om statlig arealplan kan ikke påklages.

§ 12-1 tredje ledd nytt fjerde til sjettede punktum skal lyde:

Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de overordnede arealmessige forutset-

ningene som er relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget. Departementet kan gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og konsesjonsbehandlingen etter energiloven.

§ 12-2 andre ledd skal lyde:

Områderegulering utarbeides av kommunen. Kommunen kan likevel overlate til andre myndigheter og private å utarbeide forslag til områderegulering og kreve at private utarbeider forslag til områderegulering for konsesjonspliktige vindkraftanlegg etter energiloven. For områdereguleringer for vindkraftanlegg gjelder reglene om behandlingsmåten for private reguleringsplanforslag i § 12-3 andre ledd, § 12-8 og § 12-11.

Ny § 12-18 skal lyde:

§ 12-18 Begrensning i adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg

Områdereguleringer for vindkraftanlegg kan ikke oppheves eller endres i strid med konsesjon etter energiloven fra konsesjonstidspunktet og fram til byggefristen som gjelder for konsesjonen er utløpt, uten etter samtykke fra departementet. Slikt samtykke kreves ikke dersom det er tiltakshaveren som fremmer forslag om endring av områdereguleringen.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette de ulike bestemmelsene i kraft til ulik tid.

B.

Stortinget ber regjeringen fremme et forslag til hvordan bakkemonterte solenergianlegg kan inkluderes i plan- og bygningsloven, senest innen utgangen av 2023.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 2. juni 2023

Marianne Sivertsen Næss

leder

Kjell Ingolf Ropstad

ordfører

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen
0026 OSLO
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
23/1038-

Dato
23. mai 2023

Lovteknisk bistand til Prop 111 L (2022-2023) Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven

Jeg viser til brev av 15. mai 2023 der Energi- og miljøkomiteen, på vegne av komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti, ber om lovteknisk bistand til fire punkter. Spørsmålene og mine svar følger fortløpende under.

1. Vi vil i lovteksten inkludere at det ikke kan gis forhåndstiltredelse til utbygginger (ikke begrenset til vindkraft) som kan komme i konflikt med samiske interesser, før det foreligger en rettslig avklaring knyttet til rettighetene i områdene.

Samtykke til forhåndstiltredelse gis med hjemmel i oreigningslova, som hører under Justis- og beredskapsministerens ansvarsområde. Endringer i oreigningslova var ikke en del av høringen.

Adgangen til forhåndstiltredelse har i praksis vært en hovedregel i ekspropriasjonsretten i mange tiår. Det er en praktisk viktig ordning, som sikrer fremdrift i byggingen av nødvendige infrastrukturiltak innen en rekke sektorer, samtidig som den gir forutsigbarhet for de som skal ta investeringsbeslutninger.

Som jeg varslet i Stortinget under min redegjørelse om regjeringens oppfølging av Fosen-saken 13. mars, kan det likevel være nødvendig å se på endringer og forbedringer i rammeverket for hvordan ekspropriasjonssakene behandles. Det gjelder blant annet spørsmålet om gyldigheten av et vedtak kan bli avklart i rettssystemet tidligere enn i dag. Det er ingen heldig situasjon at Høyesterett eller en annen domstol legger til grunn at et

konsesjonsvedtak er ugyldig flere år etter at vedtakene ble fattet og etter at tiltaket er gjennomført.

Endringer i ekspropriasjonsretten på dette området reiser kompliserte juridiske problemstillinger, og det kan oppstå spørsmål vi i dag ikke har full oversikt over. Jeg mener derfor det ikke er forsvarlig å gjennomføre slike endringer i oreigningslova regler om forhåndstiltredelse uten en forutgående grundig utredning med etterfølgende alminnelig høring og medvirkning. Det er foreligger derfor heller ikke tilstrekkelig faglig grunnlag for å gi lovteknisk bistand på dette området.

2. I arealsaker står kommunen fritt til å omgjøre reguleringsplan helt fram til byggetillatelse er gitt. Vi ber om lovteknisk bistand for å få en like sterk mulighet for kommunene også i spørsmål om utbygging av vindkraft.

Det er ikke krav om byggetillatelse for vindkraftanlegg. For vindkraftverk erstattes byggetillatelsen av konsesjon. I lovforslaget ble det ikke foreslått endringer på dette punktet, og dette var heller ikke noe som ble trukket fram av sentrale høringsinstanser.

Et viktig grep etter høringen, var å åpne for endring i områdereguleringen helt fram til konsesjonstidspunktet, slik at kommunene kan ta hensyn til eventuelle nye opplysninger med betydning for arealavklaringen som framkommer i løpet av konsesjonsprosessen. Kommunene kan derfor etter lovforslaget endre områdereguleringen helt fram til konsesjonen er gitt, noe som gir kommunen den samme adgangen til endringer som i saker der det gis byggetillatelse.

3. Vi ber om lovteknisk bistand til å inkludere bakkemontert solkraft i lovforslaget.

Jeg er enig i at bakkemonterte solkraftverk har mange likhetstrekk med vindkraft når det gjelder arealbruk. Dette er en problemstilling regjeringen er opptatt av, og jeg vil derfor vurdere om også konsesjonspliktige bakkemonterte solkraftverk bør underlegges samme regelverk for behandling etter plan- og bygningsloven som nå er foreslått for vindkraft.

Å underlegge solkraft det samme kravet til overordnet områderegulering som vindkraft, var imidlertid ikke en del av høringen og det kan reise problemstillinger vi ikke nå er bevisste på. Jeg mener det derfor bør gjennomføres en ordinær utrednings- hørings- og medvirkningsprosess for et slikt forslag, og at det derfor ikke uten videre bør inkluderes i lovforslaget nå. Dersom Stortinget likevel skulle velge å gjennomføre en slik endring, ville dette eventuelt kunne gjøres som skissert i komiteens brev av 15. mai 2023 på vegne av Rødt.

4. Vi ber om lovteknisk bistand for å stryke at kommunen kun skal ha ansvar for det overordnede i paragraf 12-1 tredje ledd. Vi ber om at formuleringen «kommunen anser som» legges til slik at det er kommunen selv som bestemmer hva den anser som relevant.

Hovedgrepet i lovforslaget er at overordnede arealmessige forutsetninger skal følge av reguleringsplanen, mens detaljer avklares i konsesjonen. I proposisjonen oppstilles både minstekrav og begrensninger («overordnet») for hva som skal omfattes av planprosessen. Minstekravene sikrer kommunen frihet til å gjøre planen enkel og tilpasset kommunens behov. Begrensningen «overordnet» skal sikre et tilstrekkelig handlingsrom for konsesjonsmyndigheten, samtidig som kommunenes behov er ivaretatt. En endring i lovteksten som det pekes på i brevet fra komiteen av 12. mai, samsvarer ikke med de premisser som følger av proposisjonen og ville innebære, dersom dette skulle bli tatt til følge, at en viktig lovendring blir vedtatt uten at forslaget har vært på en reell høring. Å yte lovteknisk bistand uten tilstrekkelig faglig grunnlag og høringsprosesser skaper stor usikkerhet om følgene av en slik lovendring. Dersom Stortinget likevel skulle velge å gjennomføre en slik endring, ville dette eventuelt gjøres som skissert i punkt 2 i komiteens brev av 12. mai 2023 på vegne av saksordfører Kjell Ingolf Ropstad fra KrF.

Erfaringsmessig ønsker en rekke kommuner at den kommunale behandlingen av vindkraft skal være overordnet og prinsipiell. Jeg mener det er uheldig å frata kommunene selvbestemmelsesretten til å velge en overordnet plan som lovutkastet legger opp til. Fjernes «overordnet» fra bestemmelsen, kan det utløse ytterligere krav til konsekvensutredninger med større plikter inn i kommunens arbeid, som erfaringsmessig langt i fra alle vindkraftkommuner ønsker.

Lovforslaget er tilpasset at det skal skje både en planprosess og en konsesjonsprosess, som omhandler ett og samme tiltak. Det er i lovarbeidet lagt stor vekt på å finne den riktige balansen mellom hensynet til effektive prosesser og behovet for lokal forankring. Jeg mener høringsrunden ga god støtte for at vi har funnet dette balansepunktet. Et forslag om mer detaljerte områdereguleringer innebærer at kommunen og konsesjonsmyndigheten kan ende opp med samme detaljeringsnivå for samme tiltak. Dette medfører etter mitt syn doble og lite effektive prosesser, samt fare for motstrid mellom de to vedtakene, og det gjør at gjennomføring av et vindkraftprosjekt kan kompliseres mer enn nødvendig.

En rekke enkeltkommuner og Landsamanslutninga av Norske Vindkraftkommuner (LNVK) erkjente under departementenes høring at det kan være behov for en slik særordning for vindkraft, fordi det skal skje en parallell konsesjonsprosess og planprosess med overlappende vurderingstemaer. Fra LNVKs høringsuttalelse gjengis:

«Videre er det LNVKs syn at høringsforslaget er tilpasset det behovet for fleksibilitet som foreligger i kommunenes behandling av vindkraftsaker. For det første har vi en mangfoldig kommunesektor med stor avstand mellom kommunenes størrelse, kapasitet og kompetanse. For det andre kan de enkelte vindkraftsøknader romme høyst forskjellige utbyggingsplaner, ikke bare i størrelse, men også med ulike påvirkninger av

miljø og samfunn. Selv om det er LNVKs klare syn at de fleste kommuner har etterlyst mer myndighet og ansvar i saker om utbygging av vindkraftverk, vil det også være kommuner som av ulike grunner ønsker en mindre aktiv rolle i arealavklaringssaken. Det kan for eksempel skyldes kapasiteten i kommunale planavdelingen, generelt syn på en eventuell vindkraftutbygging o.l.

Forslaget om å stryke at kommunen kun skal ha ansvar for det overordnede i paragraf 12-1 tredje ledd vil innebære at kommunen kan sette beskrankninger på detaljer i prosjektet som bør tilligge konsesjonsmyndigheten. Plassering av turbinpunkter, anleggsveier og turbinstørrelse er eksempler på elementer som påvirker prosjektets samfunnsøkonomiske lønnsomhet, herunder naturverdier, og hensynet til urfolk. Dette bør besluttes som en del av prosjektets konsesjon. Regjeringens forslag gir fortsatt kommunen stort rom til å beslutte de overordnede begrensningene for vindkraftprosjektet, som kommunen måtte ønske.

Det er viktig å sikre at det er de beste vindkraftprosjektene i Norge som realiseres, og at hensynet til kraftsystem, forsyningssikkerhet, kraftbalanse, miljøverdier og andre hensyn av nasjonal interesse vurderes på en helhetlig og lik måte gjennom konsesjonsbehandlingen. Hvis detaljeringsnivået blir likt i de to prosessene, er det også mer sannsynlig at vedtakene kan komme i motstrid med hverandre på enkelte punkter, noe som kan bli vanskelig for tiltakshaver og andre rettighetshavere å forholde seg til.

At områdereguleringen skal være overordnet henger nøye sammen med forslaget om at konsesjon ikke kan gis før planen er vedtatt av vertskommunen. Sammen sikrer disse grepene at de overordnede avklaringene fra kommunen legger føringer for detaljene som fastsettes i konsesjonen. Dette tilsvarer langt på vei forholdet mellom ulike plannivåer i plan- og bygningsloven, eksempelvis forholdet mellom kommuneplanens arealdel og etterfølgende reguleringsplan. Dersom et tiltak skal avklares gjennom begge disse vedtaksformene, er det avgjørende at områdereguleringen vedtas først og er overordnet og at detaljene på samme måte som ved en detaljregulering, fastsettes i konsesjonen.

Et viktig grep etter høringen var å tillate endringer i planen helt fram til konsesjonstidspunktet ved nye opplysninger med betydning for arealavklaringen i løpet av konsesjonsprosessen. Dette imøtekommer i stor grad kravet fra de høringsinstansene som mener det bør legges opp til en større detaljering i planprosessen.

Med hilsen

Terje Aasland

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen
0026 OSLO
0026 OSLO

Deres ref
TH/imv

Vår ref
23/1038-

Dato
23. mai 2023

Spørsmål 1-2 til Prop. 111 L (2022-2023) Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land) - lovteknisk bistand

Jeg viser til brev av 12. mai 2023 der energi- og miljøkomiteen ønsker svar på følgende spørsmål fra komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti, saksordfører Kjell Ingolf Ropstad:

Spørsmål 1:

1. Viser til høringsinnspill fra LNVK: «Ny § 12-18: Begrensning i adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg. Forslag til endring: «Områdereguleringer for vindkraftanlegg kan ikke oppheves eller endres i strid med konsesjon etter energiloven fra konsesjonstidspunktet og fram til byggefristen gitt i konsesjonen er utløpt, uten etter samtykke fra departementet. Slikt samtykke kreves ikke dersom det er tiltakshaveren som fremmer forslag om endring av områdereguleringen.»

Ber om departementets vurdering av dette forslaget, samt lovteknisk bistand til hvordan man best rammer inn at fristen ikke kan skyves langt ut i tid.

Svar på spørsmål 1:

Begrunnelsen for valg av ordlyd i proposisjonen er at «gjelder for» også åpner for at byggefrister på et senere tidspunkt kan bli regulert i forskrift i stedet for i den enkelte konsesjon. Det er en fordel hvis dette kan gjøres uten lovendring.

Uten at det er uttalt direkte i brevet oppfatter departementet at hensikten med forslaget til endret lovtekst er å hindre at en eventuell byggefristforlengelse skal medføre at kommunens mulighet til å endre en vedtatt områderegulering begrenses tilsvarende fristforlengelsen.

Departementet vil understreke at det ikke har vært intensjonen med lovforslaget å la en utsatt byggefrist få som konsekvens at kommunen ikke fortsatt skal kunne endre en vedtatt områderegulering uten samtykke fra departementet. I merknaden til utkast til § 12-18 står det i femte avsnitt første og andre setning: *Begrensningen i kommunens adgang til å oppheve eller endre plan gjelder fram til byggefristen som er satt for den enkelte konsesjon etter energiloven. Dersom denne byggefristen utløper, gjelder ikke begrensningen i § 12-18 lenger.* Her kunne man tenkt seg en setning rett etter som sier: *Dette gjelder selv om det gis en forlenget byggefrist.* Jeg foreslår at dette eventuelt presiseres i innstillingen, men at den foreslåtte lovteksten i proposisjonen beholdes.

For øvrig viser departementet til det arbeidet som pågår i regi av NVE og som LNVK omtaler slik i sin høringsuttalelse:

Etter LNVKs oppfatning må også forslaget ses i sammenheng med de øvrige endringene i konsesjonsregimet for utbygging av vindkraft på land – herunder de øvrige føringer som Stortinget ga i forbindelse med behandlingen av vindkraftmeldingen i desember 2020. Dette gjelder bl.a. innskjerping og innstramming av frister for fastsettelse av detaljplan, og frist for å sette i gang med arbeidet (bygggestart). Disse føringene er allerede fulgt opp av NVE i forslag til ny mal for vilkår i anleggskonsesjoner 16. mai 2022. På denne bakgrunn kan LNVK støtte forslaget, til tross for at det isolert sett innebærer en innskrenkning av det kommunale selvstyret.

Det kan for ordens skyld nevnes at et viktig grep etter høringen var å tillate endring i plan helt fram til konsesjonstidspunktet ved nye opplysninger med betydning for arealavklaringen i løpet av konsesjonsprosessen. Det forslaget som LNVK sluttet seg til i høringsrunden ga kommunen en snevrere adgang til å gjøre endringer (bare fram til søknadstidspunktet). Selv om forutsigbarheten for utbygger blir noe mindre i proposisjonsforslaget enn i høringsforslaget, gir forslaget til ny § 12-18 etter min mening fortsatt en god avveining av hensynet til kommunalt selvstyre, forutsigbarhet for utbygger og behovet for nasjonal styring og kontroll med utviklingen av energisystemet.

Spørsmål 2:

2. *Viser til høringsinnspill fra bl.a KS der de anbefaler at komiteen vedtar justeringer i § 12-1 tredje ledd: «Vår anbefaling er at formuleringen «overordnede» strykes, og at formuleringen «kommunen anser som» legges til. Vi anbefaler at ny § 12-1 tredje ledd lyder: «Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de arealmessige forutsetningene som kommunen anser som relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget. Departementet kan gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og konsesjonsbehandlingen etter energiloven».»*

Ber om departementets vurdering av dette forslaget, samt lovteknisk bistand til hvordan kommunenes handlefrihet som planmyndighet kan klargjøres og styrkes.

Svar på spørsmål 2:

Hovedgrepet i lovforslaget er at overordnede arealmessige forutsetninger skal følge av reguleringsplanen, mens detaljer avklares i konsesjonen. I proposisjonen oppstilles både minstekrav og begrensninger («overordnet») for hva som skal omfattes av planprosessen. Minstekravene sikrer kommunen frihet til å gjøre planen enkel, tilpasset kommunens behov. Begrensningen «overordnet» skal sikre et tilstrekkelig handlingsrom for konsesjonsmyndigheten, samtidig som kommunens behov er ivaretatt. En endring i lovteksten som det pekes på i brevet av 12. mai, samsvarer ikke med de premisser som følger av proposisjonen og ville innebære, dersom dette skulle bli tatt til følge, at en viktig lovendring blir vedtatt uten at forslaget har vært på noen reell høring. Å yte lovteknisk bistand uten tilstrekkelig faglig grunnlag og høringsprosesser skaper stor usikkerhet om følgene av en slik lovendring. Dersom Stortinget likevel skulle velge å gjennomføre en slik endring, ville dette eventuelt kunne gjøres som skissert i punkt 2 i i brevet av 12. mai. 2023.

Erfaringsmessig ønsker en rekke kommuner at den kommunale behandlingen av vindkraft skal være overordnet og prinsipiell. Jeg mener det er uheldig å frata kommunene den selvbestemmelsesretten til å velge en overordnet plan som lovutkastet i dag legger opp til. Fjernes «overordnet» fra bestemmelsen, kan det utløse ytterligere krav til konsekvensutredninger med større plikter inn i kommunens arbeid, som erfaringsmessig langt i fra alle vindkraftkommuner ønsker.

Lovforslaget er tilpasset at det skal skje både en planprosess og en konsesjonsprosess, som omhandler ett og samme tiltak. Det er i lovarbeidet lagt stor vekt på å finne den riktige balansen mellom hensynet til effektive prosesser og behovet for lokal forankring. Jeg mener høringsrunden ga god støtte for at vi har funnet dette balansepunktet. Et forslag om mer detaljerte områdereguleringer innebærer at kommunen og konsesjonsmyndigheten kan ende opp med samme detaljeringsnivå for samme tiltak. Dette medfører etter mitt syn doble og lite effektive prosesser, samt fare for motstrid mellom de to vedtakene, og det gjør at gjennomføring av et vindkraftprosjekt kan kompliseres mer enn nødvendig.

En rekke enkeltkommuner og Landsamanslutninga av Norske Vindkraftkommuner (LNVK) erkjente under departementenes høring at det kan være behov for en slik særordning for vindkraft, fordi det skal skje en parallell konsesjonsprosess og planprosess med overlappende vurderingstemaer. Fra LNVKs høringsuttalelse gjengis:

Videre er det LNVKs syn at høringsforslaget er tilpasset det behovet for fleksibilitet som foreligger i kommunenes behandling av vindkraftsaker. For det første har vi en mangfoldig kommunesektor med stor avstand mellom kommunenes størrelse, kapasitet og kompetanse. For det andre kan de enkelte vindkraftsøknader romme høyst forskjellige utbyggingsplaner, ikke bare i størrelse, men også med ulike påvirkninger av miljø og samfunn. Selv om det er LNVKs klare syn at de fleste kommuner har etterlyst

mer myndighet og ansvar i saker om utbygging av vindkraftverk, vil det også være kommuner som av ulike grunner ønsker en mindre aktiv rolle i arealavklaringssaken. Det kan for eksempel skyldes kapasiteten i kommunale planavdelingen, generelt syn på en eventuell vindkraftutbygging o.l.

Forslaget innebærer at kommunen kan sette beskrankninger på detaljer i prosjektet som bør tilligge konsesjonsmyndigheten. Plassering av turbinpunkter, anleggsveier og turbinstørrelse er eksempler på elementer som påvirker prosjektets samfunnsøkonomiske lønnsomhet, herunder naturverdier, og hensynet til urfolk. Dette bør besluttes som en del av prosjektets konsesjon. Regjeringens forslag gir fortsatt kommunen stort rom til å beslutte de overordnede begrensningene for vindkraftprosjektet, som kommunen måtte ønske.

Det er viktig å sikre at det er de beste vindkraftprosjektene i Norge som realiseres, og at hensynet til kraftsystem, forsyningssikkerhet, kraftbalanse, miljøverdier og andre hensyn av nasjonal interesse vurderes på en helhetlig og lik måte gjennom konsesjonsbehandlingen. Hvis detaljeringsnivået blir likt i de to prosessene, er det også mer sannsynlig at vedtakene kan komme i motstrid med hverandre på enkelte punkter, noe som kan bli vanskelig for tiltakshaver og andre rettighetshavere å forholde seg til.

At områdereguleringen skal være overordnet henger nøye sammen med forslaget om at konsesjon ikke kan gis før planen er vedtatt av vertskommunen. Sammen sikrer disse grepene at de overordnede avklaringene fra kommunen legger føringer for detaljene som fastsettes i konsesjonen. Dette tilsvarer langt på vei forholdet mellom ulike plannivåer i plan- og bygningsloven, eksempelvis forholdet mellom kommuneplanens arealdel og etterfølgende reguleringsplan. Dersom et tiltak skal avklares gjennom begge disse vedtaksformene, er det avgjørende at områdereguleringen vedtas først og er overordnet og at detaljene på samme måte som ved en detaljregulering, fastsettes i konsesjonen.

Et viktig grep etter høringen var å tillate endringer i planen helt fram til konsesjonstidspunktet ved nye opplysninger med betydning for arealavklaringen i løpet av konsesjonsprosessen. Dette imøtekommer i stor grad kravet fra de høringsinstansene som mener det bør legges opp til en større detaljering i planprosessen.

Med hilsen

Terje Aasland

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen
0026 OSLO
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
23/1038-

Dato
23. mai 2023

Prop. 111 L (2022-2023) Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land)

Jeg viser til brev fra Stortinget av 15. mai 2023 der energi- og miljøkomiteen på vegne av komiteens medlem fra Rødt, ønsker lovteknisk bistand. Brevet er vedlagt forslag til endringer i lovteksten, som oppsummeringsvis gjelder inkludering av bakkemonterte solkraftverk, fjerning av «overordnet» i § 12-1 om områderegulering, endring av forskriftsbestemmelsen i § 12-1 og å sørge for at opprinnelig byggefrist er det som begrenser kommunens adgang til å omgjøre en områderegulering. Forslagene kommenteres tematisk under.

Tilsvarende regler for bakkemonterte solkraftanlegg som for vindkraft på land

Jeg er enig i at bakkemonterte solkraftverk har mange likhetstrekk med vindkraft når det gjelder arealbruk. Dette er en problemstilling regjeringen er opptatt av, og jeg vil derfor vurdere om også konsesjonspliktige bakkemonterte solkraftverk bør underlegges samme regelverk for behandling etter plan- og bygningsloven som nå er foreslått for vindkraft.

Å underlegge solkraft det samme kravet til overordnet områderegulering som vindkraft, var imidlertid ikke en del av høringen og det kan reise problemstillinger vi ikke nå er bevisste på. Jeg mener det derfor bør gjennomføres en ordinær utrednings-, hørings- og medvirkningsprosess for et slikt forslag, og at det derfor ikke uten videre bør inkluderes i lovforslaget nå. Dersom Stortinget likevel skulle velge å gjennomføre en slik endring, ville dette eventuelt kunne gjøres som skissert i komiteens brev av 15. mai 2023 på vegne av Rødt.

Endring av § 12-1 i plan- og bygningsloven slik at «overordnet» fjernes

Hovedgrepet i lovforslaget er at overordnede arealmessige forutsetninger skal følge av reguleringsplanen, mens detaljer avklares i konsesjonen. I proposisjonen oppstilles både minstekrav og begrensninger («overordnet») for hva som skal omfattes av planprosessen.

Minstekravene sikrer kommunen frihet til å gjøre planen enkel, tilpasset kommunens behov. Begrensningen «overordnet» skal sikre et tilstrekkelig handlingsrom for konsesjonsmyndigheten, samtidig som kommunenes behov er ivaretatt. En endring i lovteksten som det pekes på i brevet av 12. mai, samsvarer ikke med de premisser som følger av proposisjonen og ville innebære, dersom dette skulle bli tatt til følge, at en viktig lovendring blir vedtatt uten at forslaget har vært på noen reell høring. Å yte lovteknisk bistand uten tilstrekkelig faglig grunnlag og høringsprosesser skaper stor usikkerhet om følgene av en slik lovendring. Dersom Stortinget likevel skulle velge å gjennomføre en slik endring, ville dette eventuelt kunne gjøres som skissert under «Endring 2» til § 12-1 andre setning i komiteens brev av 15. mai på vegne av Rødt. Når det gjelder forslaget om plikt til å fastsette forskrift, viser jeg til punktet om dette nedenfor.

Erfaringsmessig ønsker en rekke kommuner at den kommunale behandlingen av vindkraft skal være overordnet og prinsipiell. Jeg mener det er uheldig å frata kommunene den selvbestemmelsesretten til å velge en overordnet plan som lovutkastet i dag legger opp til. Fjernes «overordnet» fra bestemmelsen, kan det utløse ytterligere krav til konsekvensutredninger med større plikter inn i kommunens arbeid, som erfaringsmessig langt i fra alle vindkraftkommuner ønsker.

Lovforslaget er tilpasset at det skal skje både en planprosess og en konsesjonsprosess, som omhandler ett og samme tiltak. Det er i lovarbeidet lagt stor vekt på å finne den riktige balansen mellom hensynet til effektive prosesser og behovet for lokal forankring. Jeg mener høringsrunden ga god støtte for at vi har funnet dette balansepunktet. Et forslag om mer detaljerte områdereguleringer innebærer at kommunen og konsesjonsmyndigheten kan ende opp med samme detaljeringsnivå for samme tiltak. Dette medfører etter mitt syn doble og lite effektive prosesser, samt fare for motstrid mellom de to vedtakene, og det gjør at gjennomføring av et vindkraftprosjekt kan kompliseres mer enn nødvendig.

En rekke enkeltkommuner og Landsamanslutninga av Norske Vindkraftkommuner (LNVK) erkjente under departementenes høring at det kan være behov for en slik særordning for vindkraft, fordi det skal skje en parallell konsesjonsprosess og planprosess med overlappende vurderingstemaer. Fra LNVKs høringsuttalelse gjengis:

Videre er det LNVKs syn at høringsforslaget er tilpasset det behovet for fleksibilitet som foreligger i kommunenes behandling av vindkraftsaker. For det første har vi en mangfoldig kommunesektor med stor avstand mellom kommunenes størrelse, kapasitet og kompetanse. For det andre kan de enkelte vindkraftsøknader romme høyst forskjellige utbyggingsplaner, ikke bare i størrelse, men også med ulike påvirkninger av miljø og samfunn. Selv om det er LNVKs klare syn at de fleste kommuner har etterlyst mer myndighet og ansvar i saker om utbygging av vindkraftverk, vil det også være kommuner som av ulike grunner ønsker en mindre aktiv rolle i arealavklaringsaken. Det kan for eksempel skyldes kapasiteten i kommunale planavdelingen, generelt syn på en eventuell vindkraftutbygging o.l.

Forslaget vil innebære at kommunen kan sette beskrankninger på detaljer i prosjektet som bør tilligge konsesjonsmyndigheten. Plassering av turbinpunkter, anleggsveier og turbinstørrelse er eksempler på elementer som påvirker prosjektets samfunnsøkonomiske lønnsomhet, herunder naturverdier, og hensynet til urfolk. Dette bør besluttes som en del av prosjektets konsesjon. Regjeringens forslag gir fortsatt kommunen stort rom til å beslutte de overordnede begrensningene for vindkraftprosjektet, som kommunen måtte ønske.

Det er viktig å sikre at det er de beste vindkraftprosjektene i Norge som realiseres, og at hensynet til kraftsystem, forsyningssikkerhet, kraftbalanse, miljøverdier og andre hensyn av nasjonal interesse vurderes på en helhetlig og lik måte gjennom konsesjonsbehandlingen. Hvis detaljeringsnivået blir likt i de to prosessene, er det også mer sannsynlig at vedtakene kan komme i motstrid med hverandre på enkelte punkter, noe som kan bli vanskelig for tiltakshaver og andre rettighetshavere å forholde seg til.

At områdereguleringen skal være overordnet henger nøye sammen med forslaget om at konsesjon ikke kan gis før planen er vedtatt av vertskommunen. Sammen sikrer disse grepene at de overordnede avklaringene fra kommunen legger føringer for detaljene som fastsettes i konsesjonen. Dette tilsvarer langt på vei forholdet mellom ulike plannivåer i plan- og bygningsloven, eksempelvis forholdet mellom kommuneplanens arealdel og etterfølgende reguleringsplan. Dersom et tiltak skal avklares gjennom begge disse vedtaksformene, er det avgjørende at områdereguleringen vedtas først og er overordnet og at detaljene på samme måte som ved en detaljregulering, fastsettes i konsesjonen.

Et viktig grep etter høringen var å tillate endringer i planen helt fram til konsesjonstidspunktet ved nye opplysninger med betydning for arealavklaringen i løpet av konsesjonsprosessen. Dette imøtekommer i stor grad kravet fra de høringsinstansene som mener det bør legges opp til en større detaljering i planprosessen.

Forslaget om å pålegge departementet å fastsette forskrift samt ta inn at forskriften også skal ivareta hensyn til viktige og sårbare natur-, kultur- og friluftsområder.

Forslaget til forskriftshjemmel i § 12-1 er knyttet til samordningen mellom reguleringsplanprosessen og konsesjonsprosessen. Dette er forhold som gjelder den praktiske gjennomføring av prosessene, der det er behov for konkret veiledning og utforming av praksis. Det er imidlertid usikkert om det er behov for en forskrift og om hva som ev. bør behandles i forskrift og hva som kan behandles gjennom veiledere. Jeg fraråder derfor å sette et absolutt krav til utarbeidelse av forskrift.

Forslaget om at forskriften skal ivareta hensyn til viktige og sårbare natur-, kultur- og friluftsområder går ut over den forskriftshjemmelen som er foreslått i lovteksten, som først og fremst regulerer selve prosessen. De nevnte hensynene er forhold som alt følger av plan- og bygningslovens formålsbestemmelse i § 1-1, av bestemmelsene om hensyn og oppgaver i planlegging fastsatt i § 3-1 og av naturmangfoldloven §§ 7-12, og som det følger av stortingsmeldingen om vindkraft på land at skal ha større vekt ved behandlingen av vindkraft framover.

Forslaget om å sørge for at opprinnelig byggefrist er det som begrenser kommunens adgang til å omgjøre områderegulering

Jeg vil her vise til mitt svar på spørsmål 1 og 2 fra i komiteens brev av 12. mai på vegne av saksordfører Kjell Ingolf Ropstad. Som det fremgår er begrunnelsen for valg av ordlyd i proposisjonen at «gjelder for» også åpner for at byggefrister på et senere tidspunkt kan bli regulert i forskrift i stedet for i den enkelte konsesjon. Det er en fordel hvis dette kan gjøres uten lovendring.

Uten at det er uttalt direkte i brevet oppfatter departementet at hensikten med forslaget til endret lovtekst er å hindre at en eventuell byggefristforlengelse skal medføre at kommunens mulighet til å endre en vedtatt områderegulering begrenses tilsvarende fristforlengelsen. Departementet vil understreke at det ikke har vært intensjonen med lovforslaget å la en utsatt byggefrist få som konsekvens at kommunen ikke fortsatt skal kunne endre en vedtatt områderegulering uten samtykke fra departementet. I merknaden til utkast til § 12-18 står det i femte avsnitt første og andre setning: *Begrensningen i kommunens adgang til å oppheve eller endre plan gjelder fram til byggefristen som er satt for den enkelte konsesjon etter energiloven. Dersom denne byggefristen utløper, gjelder ikke begrensningen i § 12-18 lenger.* Her kunne man tenkt seg en setning rett etter som sier: *Dette gjelder selv om det gis en forlenget byggefrist.* Jeg foreslår at dette eventuelt presiseres i innstillingen, men at den foreslåtte lovteksten i proposisjonen beholdes.

For øvrig viser departementet til det arbeidet som pågår i regi av NVE og som LNVK omtaler slik i sin høringsuttalelse:

Etter LNVKs oppfatning må også forslaget ses i sammenheng med de øvrige endringene i konsesjonsregimet for utbygging av vindkraft på land – herunder de øvrige føringer som Stortinget ga i forbindelse med behandlingen av vindkraftmeldingen i desember 2020. Dette gjelder bl.a. innskjerping og innstramming av frister for fastsettelse av detaljplan, og frist for å sette i gang med arbeidet (byggestart). Disse føringene er allerede fulgt opp av NVE i forslag til ny mal for vilkår i anleggskonsesjoner 16. mai 2022. På denne bakgrunn kan LNVK støtte forslaget, til tross for at det isolert sett innebærer en innskrenkning av det kommunale selvstyret.

Det kan for ordens skyld nevnes at et viktig grep etter høringen var å tillate endring i plan helt fram til konsesjonstidspunktet ved nye opplysninger med betydning for arealavklaringen i løpet av konsesjonsprosessen. Selv om forutsigbarheten for utbygger blir noe mindre i proposisjonsforslaget enn i høringsforslaget, gir forslaget til ny § 12-18 etter min mening fortsatt en god avveining av hensynet til kommunalt selvstyre, forutsigbarhet for utbygger og behovet for nasjonal styring og kontroll med utviklingen av energisystemet.

Med hilsen

Terje Aasland

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen
0026 OSLO
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
23/1038-

Dato
24. mai 2023

Spørsmål 3-4 til Prop 111 L (2022-2023) Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land) - lovteknisk bistand

Jeg viser til brev fra Stortinget av 12. mai 2023 der energi- og miljøkomiteen ønsker svar på følgende spørsmål fra komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti, saksordfører Kjell Ingolf Ropstad:

Spørsmål 3:

Naturvernforbundet spiller inn forslag om å legge til «bakkemonterte solkraftanlegg» i lovteksten sammen med vindkraft på land. Bakgrunnen er at mange av areal- og naturutfordringene også er de samme ved større solkraftanlegg som med vindkraft.

Hva er regjeringens vurdering av dette forslaget? Ber om lovteknisk bistand for hvordan dette kan tas inn i loven.

Svar:

Jeg er enig i at bakkemonterte solkraftverk har mange likhetstrekk med vindkraft når det gjelder arealbruk. Dette er en problemstilling regjeringen er opptatt av, og jeg vil derfor vurdere om også konsesjonspliktige bakkemonterte solkraftverk bør underlegges samme regelverk for behandling etter plan- og bygningsloven som nå er foreslått for vindkraft.

Å underlegge solkraft det samme kravet til overordnet områderegulering som vindkraft, var imidlertid ikke en del av høringen og det kan reise problemstillinger vi ikke nå er bevisste på. Jeg mener det derfor bør gjennomføres en ordinær utrednings-, hørings og medvirkningsprosess for et slikt forslag, og at det derfor ikke uten videre bør inkluderes i lovforslaget nå. Dersom Stortinget likevel skulle velge å gjennomføre en slik endring, ville

dette eventuelt kunne gjøres som skissert i komiteens brev av 15. mai 2023 på vegne av komiteens medlem fra Rødt.

Spørsmål 4:

Hafslund Vekst kom med innspill i høringen om at det bør vurderes at kommuner som ønsker det bør ha mulighet til å gjøre arealvedtak i etterkant av konsesjonsvedtak fra NVE. Det vil kunne gi kommunene nyttig utfyllende informasjon som grunnlag for arealvedtak med de vurderingene og konklusjonene NVE gjør i konsesjonsvedtaket. Konsesjonsvedtaket kan da gis med vilkår om at det først blir gyldig ved kommunens vedtak om områderegulering.

Ber om departementets vurdering av dette forslaget og om lovteknisk bistand til forslag.

Svar:

Slik departementet oppfatter Hafslund sitt forslag er det svært likt dagens regler, gitt at kommunen velger å utarbeide en reguleringsplan. Etter dagens system kan ikke vindkraft bygges i strid med gjeldende plan, og det må derfor gjennomføres en arealavklaring etter plan- og bygningsloven enten før, samtidig med, eller etter at konsesjonen er gitt. Dersom det aktuelle området i eksisterende arealplan ikke er avsatt til vindkraftanlegg, kan planavklaring i dag skje enten ved at kommunen vedtar å endre planen, lager en ny reguleringsplan eller gir dispensasjon fra plan. Det er først når det både foreligger konsesjon og en arealavklaring fra kommunen, at tiltakshaver kan igangsette utbygging av et vindkraftverk.

Departementet har lagt til grunn at Stortinget ønsket at regjeringen skulle forberede og sende Stortinget et lovforslag som blant annet bestemte at kommunal planavklaring måtte skje før energimyndighetene traff konsesjonsvedtak. Det vises til Innst. 101 S (2020-2021) side 25 der det blant annet heter:

Plan- og bygningsloven

K o m i t e e n legger til grunn at det er flere forhold som må på plass, og Meld. St. 28 (2019-2020) legger opp til flere innskjerpinger som vil bidra til å få på plass bedre prosesser for etablering av vindkraftverk på land. K o m i t e e n mener videre at det er avgjørende at det legges opp til gode lokale prosesser, og at lokal tilslutning og lokale myndigheters medvirkning er nødvendig.

K o m i t e e n mener derfor at kommunal planavklaring må foreligge før det kan fattes konsesjonsvedtak. Det innebærer at man ikke kan gå videre med konsesjonsbehandling før kommunene har gjort en planavklaring. K o m i t e e n legger til grunn at slik arealavklaringer for vindkraft må gjøres gjennom plan- og bygningsloven (PBL).

Jeg legger til grunn at planavklaring før konsesjon er en sentral forutsetning fra Stortingets side ved behandling av vindkraftmeldingen. Planavklaring før konsesjon er også en av grunnpilarene i regjeringens lovforslag.

Det framgår av Prop 111 L (2022-2023) at følgende endring foreslås i energiloven:

«§ 2-2 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven.»

Å fravike dette vil være en vesentlig endring av hele lovforslaget som tilsier at det i så fall burde gås igjennom på nytt. Jeg fraråder en slik endring. Dersom Stortinget likevel skulle velge å gjennomføre en slik endring, ville dette eventuelt kunne gjøres slik (endring i kursiv):

«§ 2-2 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven, med mindre kommunen i det enkelte tilfelle samtykker til at planavklaringen kan skje etter konsesjonsvedtaket.»

Etter min vurdering er det ikke nødvendig å angi at konsesjonsvedtaket kan da «*gis med vilkår om at det først blir gyldig*», siden tiltakshaver uansett ikke kan igangsette før det er gitt tillatelse etter begge lovverk.

Med hilsen

Terje Aasland

